Jaaroverzicht Demonstraties 2024

Inleiding

Om ontwikkelingen en trends in kaart te brengen is een jaaroverzicht opgesteld over demonstraties in Amsterdam in 2024. Deze rapportage brengt in beeld hoe vorig jaar in Amsterdam uitvoering is gegeven aan het demonstratierecht. Op basis van kwantitatieve informatie van de gemeente is allereerst in kaart gebracht hoeveel, waar en wanneer er gedemonstreerd is wat de belangrijkste ontwikkelingen zijn in vergelijking met voorgaande jaren. Daarnaast is op basis van informatie van gemeente, politie en Openbaar Ministerie in kaart gebracht wat in 2024 de trends waren.

Het aantal demonstraties in onze drukke, dichtbebouwde hoofdstad is de afgelopen jaren flink toegenomen, van ca. 1000 in 2018 naar ruim 1600 in 2023. In 2024 heeft de groei onverminderd doorgezet naar ca. 3000, bijna een verdubbeling ten opzichte van 2023. De vorm en context zijn complexer geworden (onder andere vaker dynamisch, versterkte dynamiek door social media, disruptief of ludiek karakter). Ook is de stijgende spanning in de maatschappij merkbaar. De meeste demonstraties gaan over gebeurtenissen in het buitenland. Verder is er een stijging van evangelisatie en wordt er regelmatig gedemonstreerd over thema´s als het klimaat, de woningmarkt en migratie.

Het overgrote deel van de demonstraties verloopt ordelijk en vreedzaam. Wel heeft het hoge aantal demonstraties impact op de leefbaarheid van de stad, met name op de Dam. Meer dan voorgaande twee jaren was de driehoek in 2024 genoodzaakt op grond van de wet, voorschriften te verbinden aan demonstraties. Dit vraagt wel een steeds grotere inzet en flexibiliteit van de driehoekspartners en in het bijzonder de politie. Met de toename van het aantal demonstraties, zien we ook een toename van overlast en incidenten. De politie heeft af en toe moeten ingrijpen, helaas soms ook met geweld. Deze demonstraties en het handelen van de driehoek kregen het afgelopen jaar veel aandacht, zowel in de media als in de nationale en lokale politiek.

Desondanks is Amsterdam de meest geliefde stad om collectief een mening te uiten. Waar voorheen Den Haag de meeste demonstraties had, was dat in 2024 Amsterdam. Dat is ook iets om breder bij stil te staan. Het getuigt van een samenleving die niet wegkijkt van wereldproblematiek. Het betekent ook dat bij uitstek Amsterdam een geliefd podium is om grondwettelijke vrijheden – die wereldwijd onder druk staan en waarvoor in delen van de wereld op dit moment gestreden wordt – in vrijheid te kunnen uitoefenen. Zolang dit vreedzaam en binnen de grenzen van de wet gebeurt, dienen we dit als stad te blijven beschermen. De emanciperende krachten en maatschappelijke bewegingen die het betogingsrecht heeft opgeleverd, vormen vanzelfsprekendheden in de samenleving van vandaag. Van het vrouwenkiesrecht tot een inclusiever Sinterklaasfeest.

Naar verwachting zal het aantal demonstraties in 2025 opnieuw hoog zijn. De gevolgen voor de leefbaarheid van de stad en de toename van incidenten hebben de aandacht. Er wordt over gesproken met ondernemers, bewoners, politie, openbaar ministerie en vanzelfsprekend met de demonstranten zelf. Elke demonstratie wordt op zijn eigen merites beoordeeld en waar nodig neemt de driehoek maatregelen. Het uitgangspunt voor demonstraties blijft daarbij onverminderd dat de uitoefening van dit grondrecht in Amsterdam zoveel als mogelijk gefaciliteerd wordt.

Inhoudsopgave

1. Samenvatting
2. Tijdlijn 2024
3. Terugblik trends 2024
4. Cijfers en ontwikkelingen
    - Aantallen en tijdlijnen
    - Aantal deelnemers
    - Demonstratielocaties
    - Organisatievorm
    - Aanmeldtermijn
5. Informatie Politie
6. Inzet

Samenvatting

Totaal aantal demonstraties	Onaangekondigd	Kennisgevingen	Stijging aantal demonstraties	Gemiddeld per week	Gemiddeld elke zaterdag
3075	**150**	**2925**	**77%**	**56**	**16**

Het aantal demonstraties steeg in 2024 met 77% ten opzichte van 2023. Een recordaantal van 2925 demonstraties werd aangemeld. Meer dan de helft van deze demonstraties vond plaats op de Dam. Ongeveer 1/3 ging over het conflict in het Midden-Oosten en ongeveer 15% is evangelisatie. Naar schatting bestaat ca. 10% uit herdenkingen. Het overige deel gaat veelal over (inter)nationale kwesties en thema's zoals het klimaat, woningnood, migratie en dierenleed.

Op de Dam	Dynamisch	Organisatie	Tijdige kennisgeving	Deelnemersaantal <25	Grootste demonstratie
52%, 1530	**8%, 231**	**53%, 1560**	**90%, 2661**	**62%, 1802**	**8.000**

Tijdlijn 2024

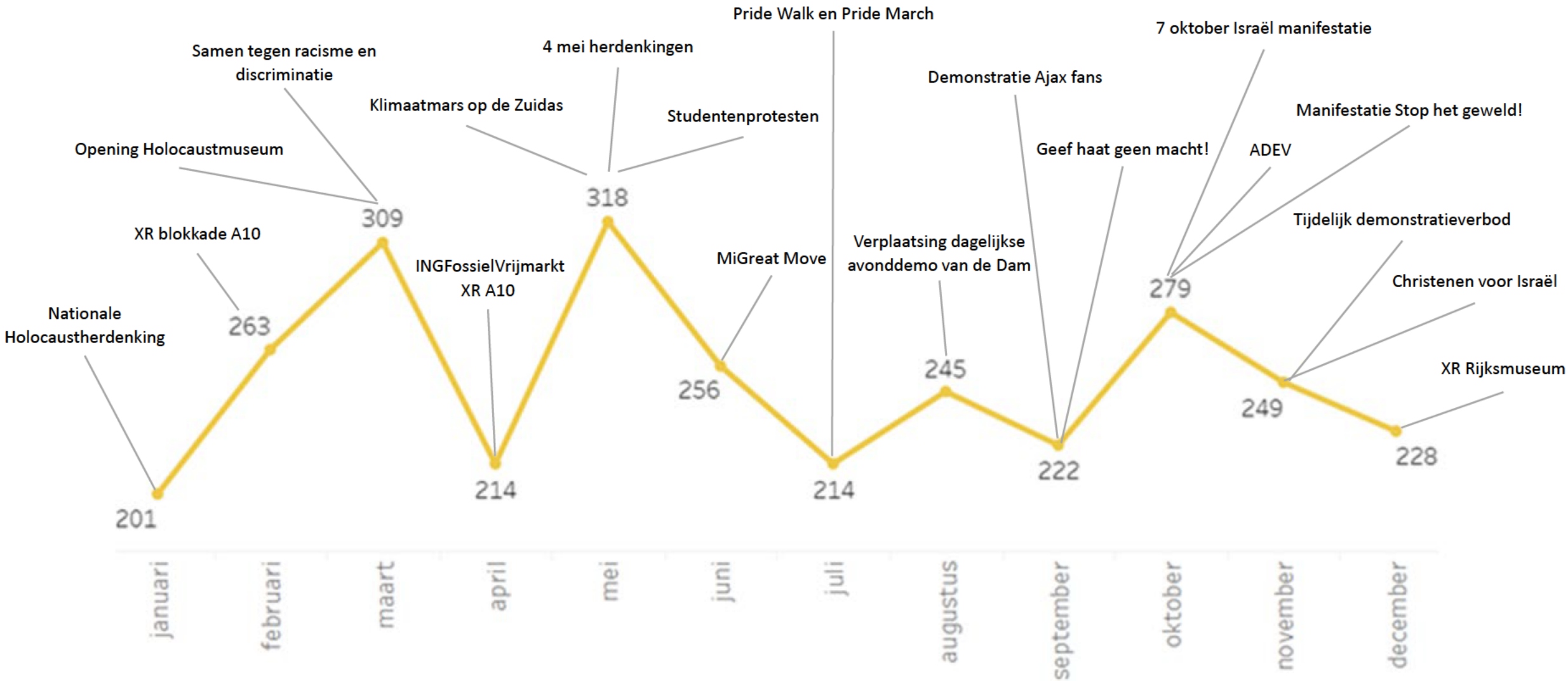

Terugblik trends 2024

In aanvulling op de kwantitatieve cijfers hebben medewerkers van politie, gemeente en Openbaar Ministerie die zich dagelijks met demonstraties bezighouden de belangrijkste trends geïnventariseerd.

Uiteenlopende vormen van demonstreren: In 2024 werd op uiteenlopende wijzen gedemonstreerd, van statisch en dynamisch tot vlaggenacties boven wegen, blokkades van snel- en spoorwegen, boycotacties bij winkels, klimaatacties bij bedrijven en instellingen, sit-ins op NS stations en in universiteitsgebouwen, uitingen met kunst, interactieve beelden en objecten, optochten met auto's en de studentenprotesten met tentenkampen op universiteitsterreinen. Nieuw waren enkele dagelijks terugkerende demonstraties, die eerdere jaren niet of nauwelijks voorkwamen. Ook opvallend waren de demonstraties tijdens evenementen, zoals de A10 blokkade tijdens Koningsdag en de acties tijdens de botenparade bij de Pride en het light festival.

Geweld in het Midden-Oosten: Een veelvuldig terugkerend demonstratiethema was het geweld in het Midden Oosten. Ook tijdens (grote) demonstraties met andere doelen, zoals de 1 mei-manifestatie van FNV en de Pride Walk, kreeg het pro-Palestina geluid ruimte. De vermenging van doelen leverde soms onenigheid op tussen demonstranten. In het algemeen was de oplopende spanning in de samenleving ook merkbaar tijdens demonstraties. De verharding resulteerde vaker dan voorheen in reacties van omstanders op straat met soms opstootjes als gevolg. Er vonden meerdere (geplande) verstoringen van demonstraties of bijeenkomsten plaats, zoals tijdens het eerste 'encampment' op Roeterseiland, een Pro-Palestina-demonstratie op het Museumplein en een Israël-manifestatie op de Dam. Na het geweld rond de voetbalwedstrijd Ajax – Maccabi Tel Aviv heeft de driehoek een noodverordening ingesteld met een geheel demonstratieverbod van 8 tot 10 november. Van 10 tot 14 november is de noodverordening verlengd, maar kwam er wel een ontheffingsmogelijkheid voor de uitoefening van het demonstratierecht binnen een beheersbaar kader. Er zijn vier ontheffingen aangevraagd en allen zijn – onder voorwaarden - verleend. Vanwege de hoogopgelopen spanningen in de samenleving zijn in de directe nasleep ook verhoudingsgewijs veel voorschriften gesteld.

Confrontaties demonstranten en politie: Veruit de meeste demonstraties verliepen vreedzaam, op enkele na. Vanwege wanordelijkheden heeft de driehoek een aantal demonstraties ontbonden en moest de politie optreden. Onder andere bij meerdere studentenprotesten in mei en juni, de demonstratie van Ajax-fans in september, de tegenreactie op de Israëlmanifestatie in oktober, de demonstratie bij de Arena in november en twee tijdens de noodverordening verboden en verplaatste demonstraties. Soms was de politie genoodzaakt om geweld toe te passen. Dat is uitzonderlijk. Voor het eerst sinds de coronaperiode zijn er op meerdere momenten confrontaties geweest tussen demonstranten en de politie.

Maatschappelijk debat: De Amsterdamse Gemeenteraad heeft veel aandacht besteed aan het demonstratierecht, het optreden van de driehoek en het gebruik van geweld door de politie. De evaluatie van de geweldstoepassingen door politie bij enkele studentenprotesten is gedeeld en besproken met de Raad. Een aantal demonstraties en het lokale optreden kregen niet alleen lokaal maar ook landelijk veel aandacht. Zowel in de media als in de Tweede Kamer en door politici werd aandacht besteed aan het optreden van de Amsterdamse driehoek. En naast de aandacht voor het lokale, is er in het algemeen veel aandacht voor het demonstratierecht en de druk die het toegenomen aantal demonstraties legt op de politiecapaciteit.

Wantrouwen jegens overheid: Op straat merkt de politie dat de neutraliteit van overheid en politie vaker in twijfel getrokken wordt. De politie had in 2024 ook meer dan voorheen te maken met belediging en scheldpartijen. De gemeente merkt wantrouwen ook in contacten met sommige demonstranten. Dit bemoeilijkt de uitvoering van het werk, zoals het contact vooraf maar ook tijdens het faciliteren van de demonstraties. Tegelijkertijd neemt de juridische kennis van organisatoren en demonstranten toe, waarbij het demonstratierecht regelmatig absoluut wordt geïnterpreteerd. Ook dat vormt soms een uitdaging in de voorbereiding. Het is lastiger om nader tot elkaar te komen bij gebrek aan wederzijds begrip. Ook lijkt er een tendens te ontstaan binnen activistische groepen dat het beter is geen kennisgeving te doen, omdat aanmelden sneller tot beperkingen zou leiden. Afgelopen jaar gaven meerdere organisatoren dit aan. In de praktijk is deze ontwikkeling nog niet te zien, maar dit vormt wel een aandachtspunt voor 2025.

Cijfers en ontwikkelingen

Dit hoofdstuk bevat informatie uit het OOV dashboard demonstraties. De gebruikte grafieken en tabellen uit het dashboard bevatten alleen gegevens uit kennisgevingen. Het betreft dus informatie die organisatoren zelf hebben gemeld. Niet-aangemelde demonstraties zijn niet opgenomen in deze cijfers.

Aantal kennisgevingen

- In 2024 is een recordaantal van 2925 demonstraties aangemeld. Meer dan de helft van deze demonstraties vond plaats op de Dam.
- Dat is een stijging van 77% ten opzichte van het jaar ervoor (2023).
- De toename van het aantal demonstraties past in een mondiale ontwikkeling.
- De toename is zichtbaar op verschillende thema's, met name pro-Palestina en evangelisatie, en verspreid over het hele jaar.

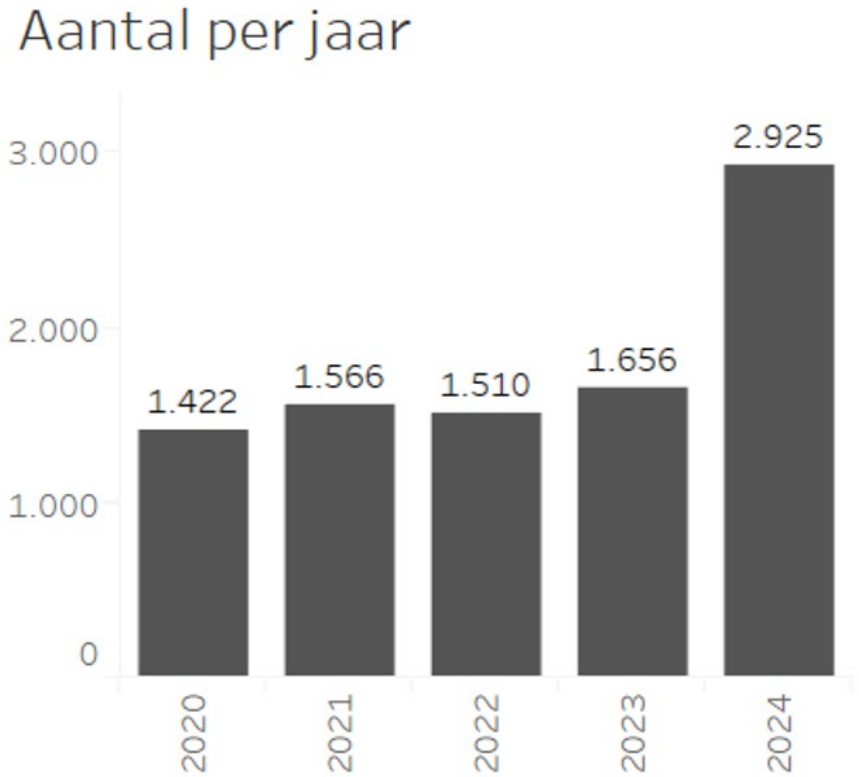

Aantal kennisgevingen met route

- Van het totaal aantal kennisgevingen volgt 8% een route.
- In totaal steeg het aantal dynamische demonstratie naar 231 in 2024.
- Op 2023 na neemt het aantal dynamische demonstraties elk jaar toe.
- In verhouding neemt het aantal dynamische demonstraties wel af, van 13% in 2022, en 10% in 2023 naar 8% in 2024.

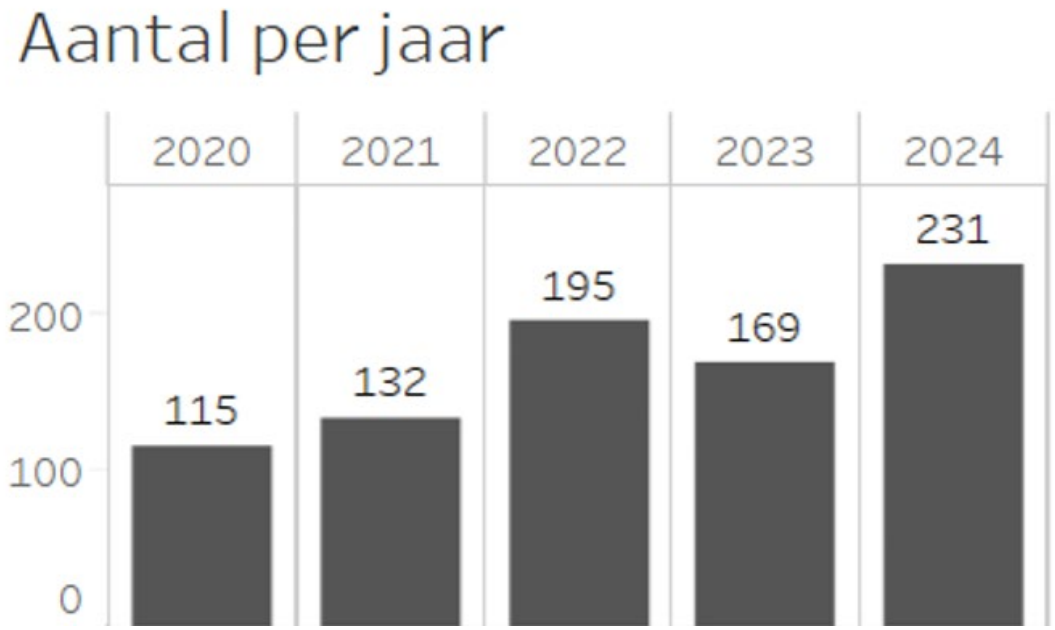

- In mei vonden afgelopen jaar de meeste demonstraties plaats. Dit is deels te verklaren door de vele lokale 4 mei herdenkingen. Mei stond ook in het teken van de studentenprotesten, die veelal onaangekondigd en ad hoc plaatsvonden. In reactie daarop werden ook demonstraties aangemeld.
- Elke maand was het aantal demonstraties hoger dan in alle voorgaande maanden van de afgelopen jaren.
- Gemiddeld vonden er het afgelopen jaar 244 demonstraties per maand en 56 demonstraties per week plaats.

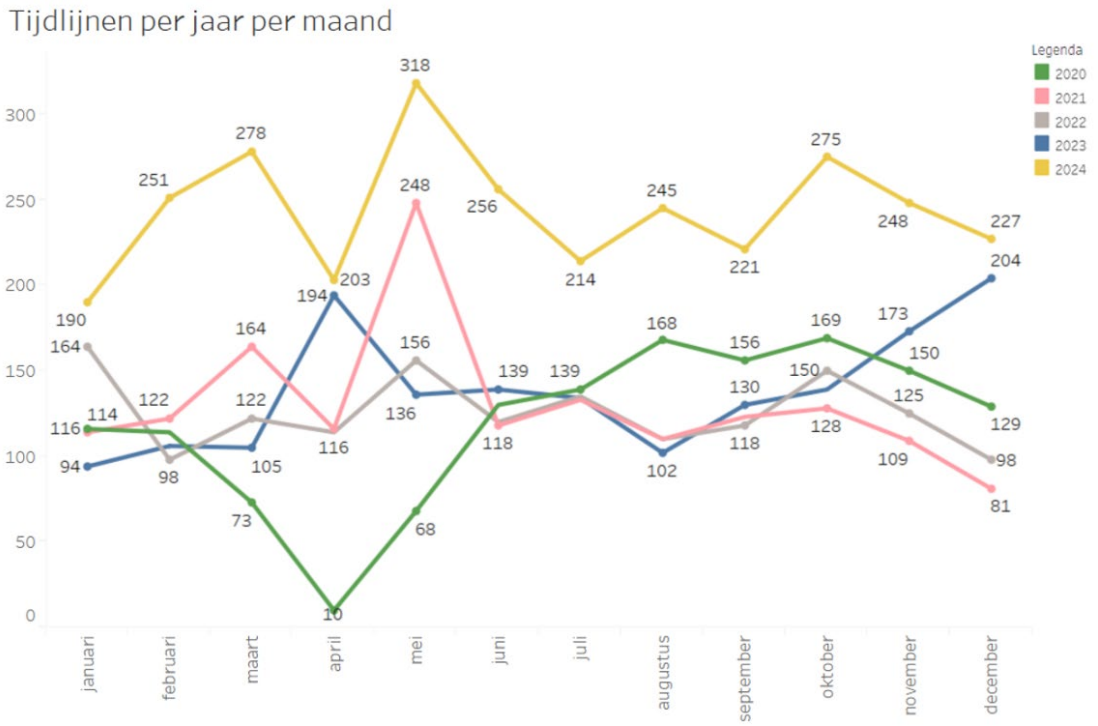

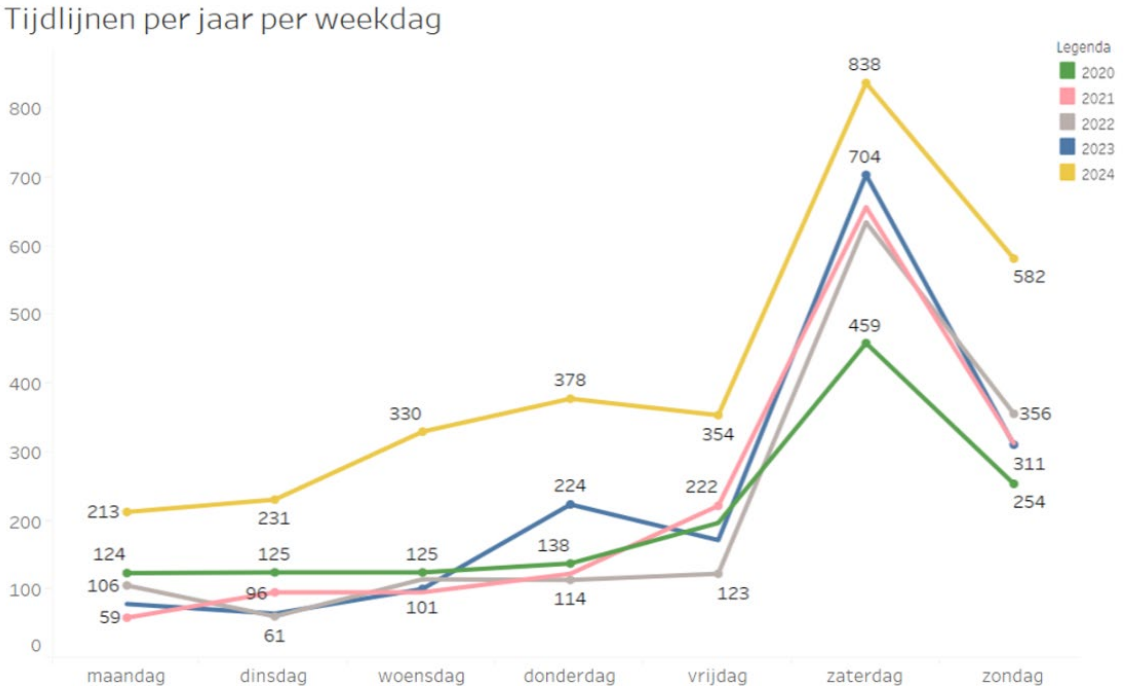

- De meeste demonstraties vinden plaats in het weekend, met name op zaterdag. Dit was ook in 2023 en de jaren ervoor het geval. Gemiddeld vonden er 16 demonstraties op zaterdag en 11 op zondag plaats.
- Op doordeweekse dagen steeg het aantal demonstraties in verhouding het meest.

Aantal deelnemers

Het gaat hier om het vooraf door de organisatie te verwachtte aantal demonstranten.

Dit aantal wijkt vaak af van het werkelijke aantal demonstranten.

- Verreweg de meeste demonstraties (62%) melden in 2024 een deelnemersaantal van minder dan 25 personen. Eerdere jaren was dit ook de grootste categorie.
- De grootste demonstratie van 2024 was de klimaatmars op de Zuidas met 15.000 verwachte deelnemers. Vergeleken met andere jaren waren er weinig grote demonstraties zoals de klimaatmars (80.000) en pro-Palestina (15.000) in 2023.
- Het aantal demonstraties vanaf 100+ deelnemers nam verhoudingsgewijs af van 21% in 2023 naar 12,8% in 2024. Het totale aantal demonstraties met 100+ deelnemers nam wel iets toe, van 346 naar 375 in 2024.
- Vanaf 250+ deelnemers is meer dan de helft van de demonstraties dynamisch.
- Het aantal grote dynamische demonstraties (2000+) nam in totaal en in verhouding het afgelopen jaar af.

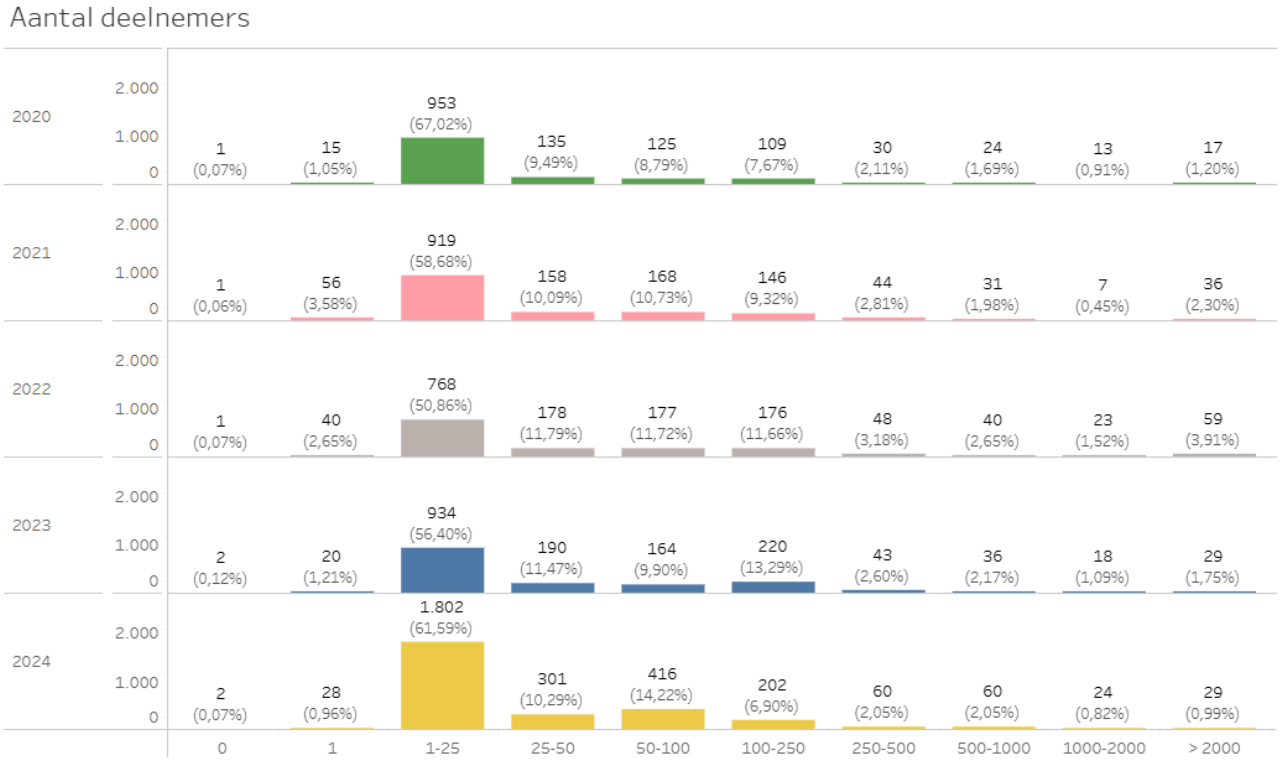

Demonstratielocaties

	2020	2021	2022	2023	2024
Centrum	1.065 (74,89%)	1.015 (64,81%)	894 (59,21%)	1.104 (66,67%)	2.139 (73,10%)
Zuid	150 (10,55%)	168 (10,73%)	160 (10,60%)	157 (9,48%)	308 (10,53%)
Onbekend	5 (0,35%)	88 (5,62%)	315 (20,86%)	94 (5,68%)	5 (0,17%)
Zuidoost	38 (2,67%)	72 (4,60%)	69 (4,57%)	104 (6,28%)	112 (3,83%)
Oost	30 (2,11%)	54 (3,45%)	25 (1,66%)	41 (2,48%)	109 (3,73%)
Nieuw-West	86 (6,05%)	24 (1,53%)	19 (1,26%)	44 (2,66%)	70 (2,39%)
Weesp	18 (1,27%)	43 (2,75%)	6 (0,40%)	49 (2,96%)	65 (2,22%)
Noord	15 (1,05%)	24 (1,53%)	16 (1,06%)	36 (2,17%)	77 (2,63%)
West	15 (1,05%)	77 (4,92%)	6 (0,40%)	24 (1,45%)	40 (1,37%)
Westpoort		1 (0,06%)		3 (0,18%)	3 (0,10%)

0 2.000 4.000

- De toename van het aantal demonstraties is in bijna alle stadsdelen gelijkmatig terug te zien. Al jaren vinden veruit de meeste demonstraties plaats in het Centrum en in West de minste.
- Daarbij geldt wel dat in Westpoort (Kolentransport) en in Zuidoost (ING) niet aangemelde demonstraties plaatsvinden van in het bijzonder klimaatactivisten.
- Vanaf 2020 nam het percentage demonstraties in het centrum iets af met in 2022 de meeste spreiding over andere stadsdelen. Mogelijk houdt dat verband met de coronaperiode. Vanaf 2023 nam het weer toe.
- Op het gebied Dam – Stationsplein na was het aantal demonstraties in 2024 redelijk gelijk verdeeld over de rest van de stad. Er is geen enkel gebied waar het afgelopen jaar geen demonstratie plaatsvond.

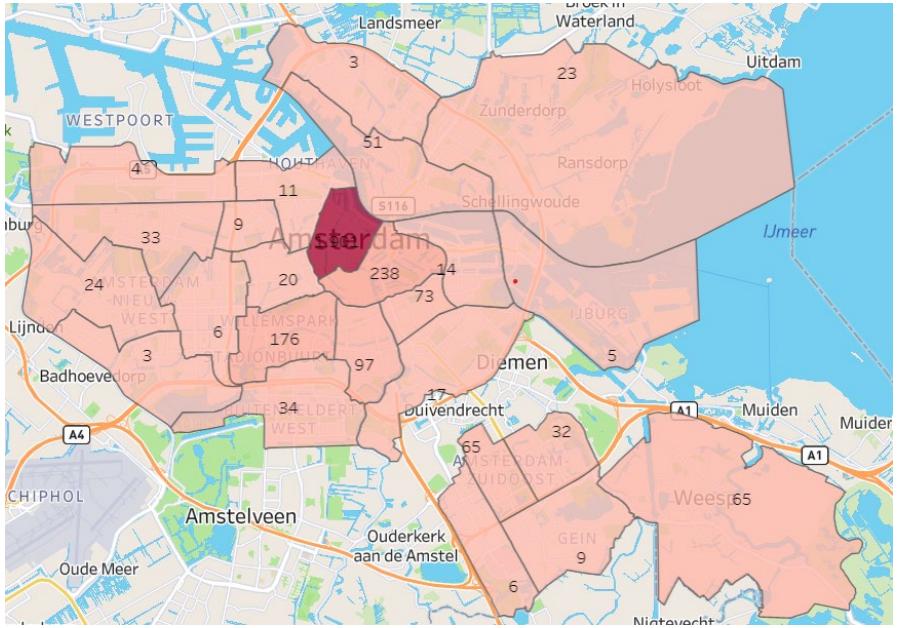

- Opnieuw vonden de meeste demonstraties plaats op de Dam. Het gaat om meer dan de helft van het totaal aantal demonstraties (52%). Al jaren vindt ongeveer de helft van de demonstratries plaats op de Dam.
- Het aboslute aantal demonstraties op de Dam is het afgelopen jaar bijna verdubbeld van 856 naar 1523.
- Het aantal demonstraties op het Stationsplein steeg de afgelopen twee jaar in verhouding het meest met 1156% en staat sinds 2023 op plek 2 van meest gekozen locaties.
- Nieuw in de top 10 is het Kraaienplein in Amsterdam Noord. Op deze locatie vindt een vaak terugkerende demonstratie plaats.
- Verder bestaat de top 10 de afgelopen vijf jaar grotendeels uit dezelfde locaties. Bekende pleinen krijgen de voorkeur boven grote stadsparken zoals bijvoorbeeld het Westerpark.

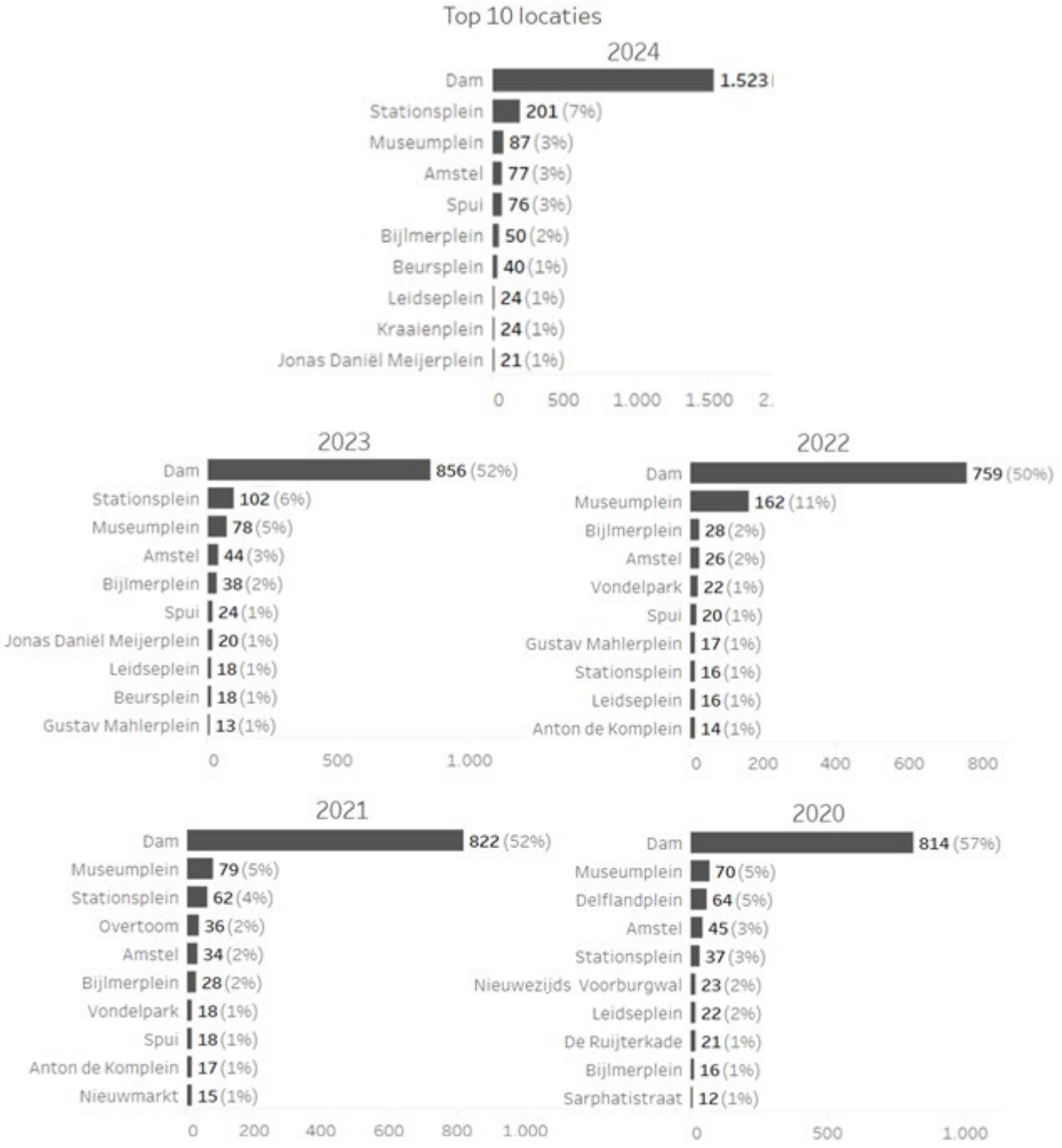

Organisatievorm

- De meerderheid van de demonstraties, 53%, werd het afgelopen jaar niet door een organisatie georganiseerd, maar door particulieren. Eerdere jaren (behalve in 2022) werd de meerderheid wel door een organisatie georganiseerd. Dit geldt ook voor dynamische demonstraties, waar ook een verandering zichtbaar is.
- Grotere demonstraties (250+) worden wel vaker door een organisatie georganiseerd.

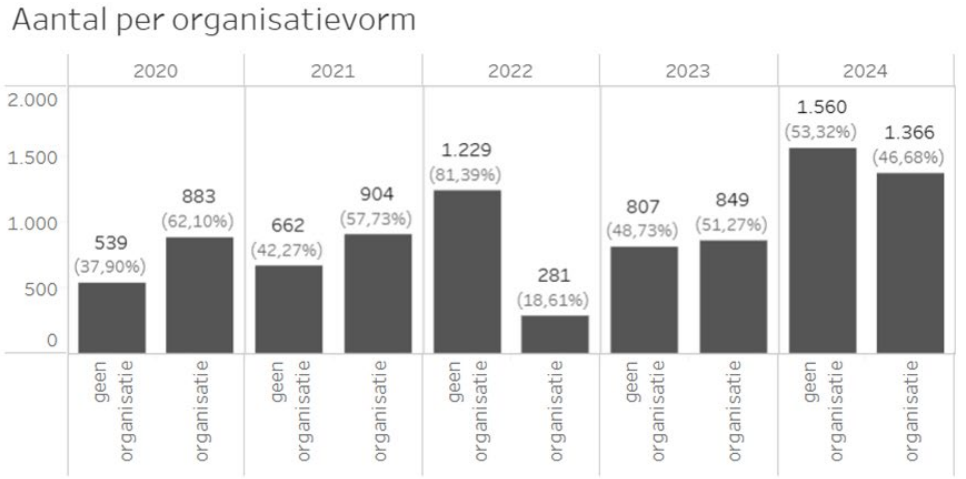

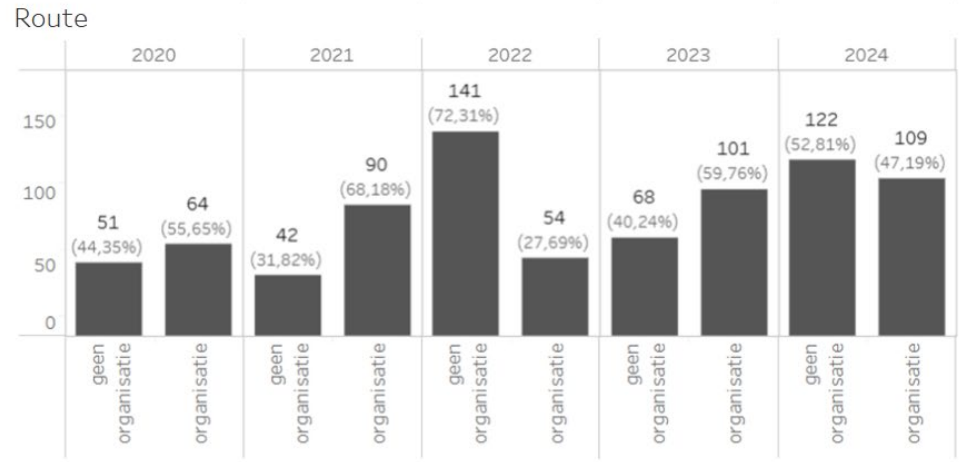

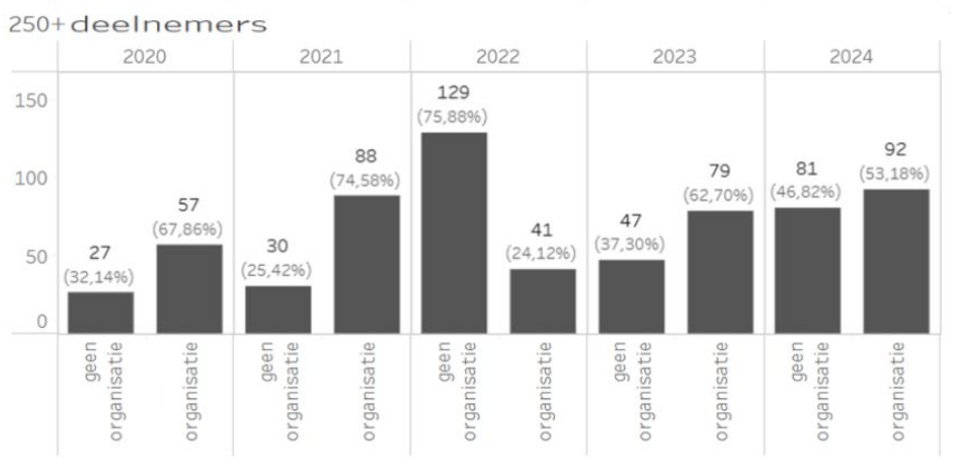

Aanmeldtermijn

- Verreweg de meeste demonstraties, ruim 90%, worden in 2024 binnen de gestelde termijn (24 uur van te voren, weekenddagen niet meegerekend) aangemeld. De afgelopen jaren is het percentage wat binnen 24 uur is aangemeld stabiel, tussen 5 en 6%.
- Al jaren worden de meeste demonstraties tussen de 2 en 7 dagen van te voren gemeld.
- Over de afgelopen 5 jaar gezien worden demonstraties gemiddeld steeds iets eerder gemeld.
- Ook dynamische demonstraties worden voornamelijk ruim van te voren aangemeld, maar vaker dan statische demonstraties wordt hiervoor buiten de gestelde termijn een kennisgeving ingediend (10%). Voorgaande jaren was dat minder het geval. Het ging in alle gevallen, op 1 na, om verschillende kleine demonstraties van minder dan 10 deelnemers.
- Grotere demonstraties (250+) worden al jaren vroegtijdig gemeld. Ruim de helft wordt 8 dagen of langer van te voren aangemeld. Wel is er in 2024 een lichte daling zichtbaar vergeleken met de voorgaande jaren.

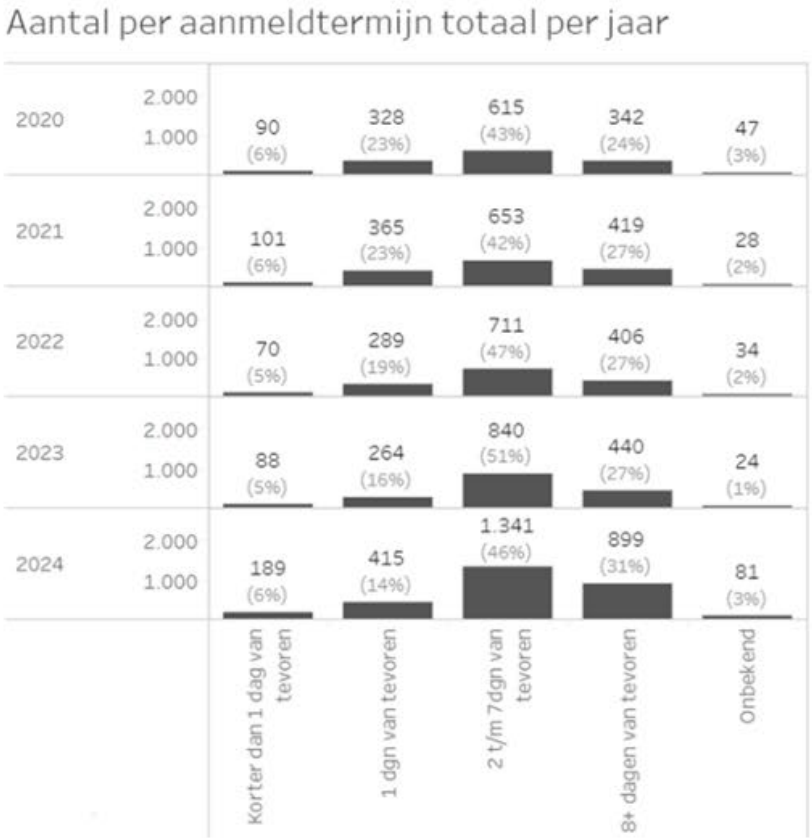

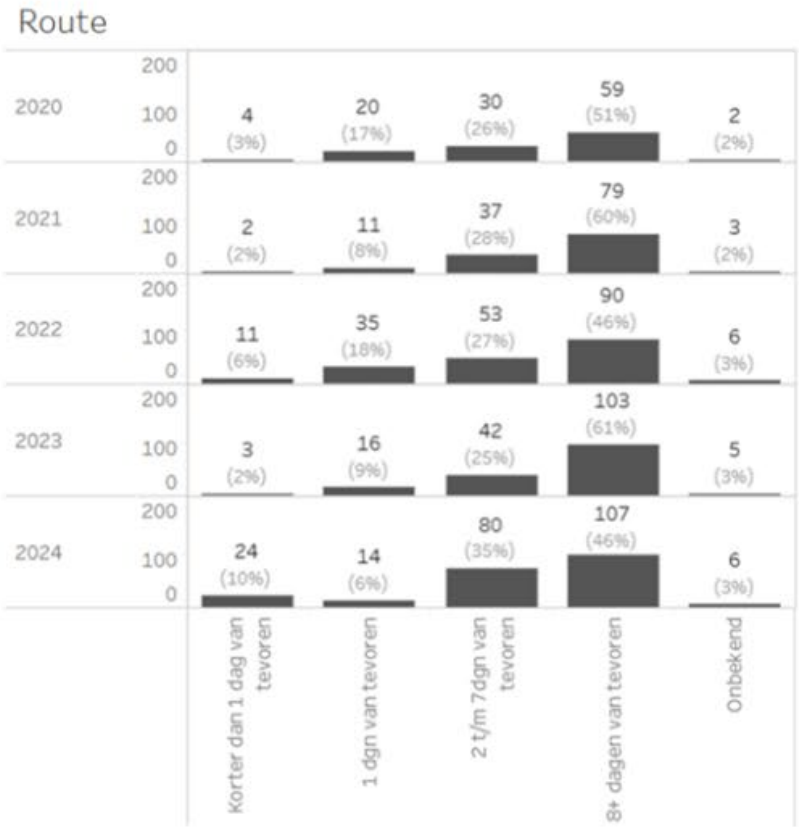

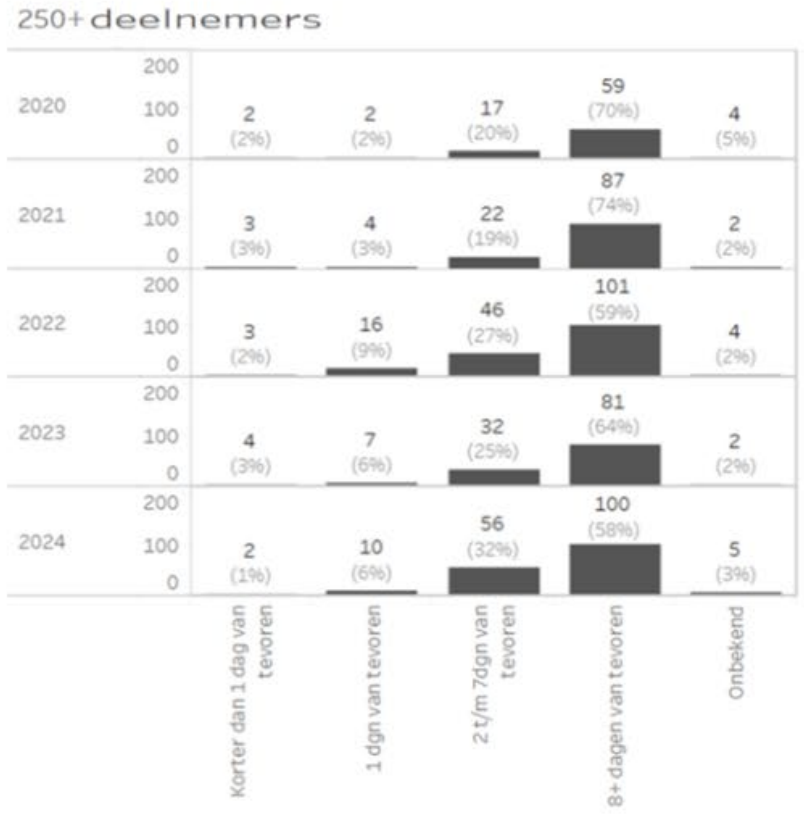

Informatie politie

- De politie heeft in 2024 tenminste 150 niet-aangemelde demonstraties geregistreerd.

- Het werkelijke aantal ligt vermoedelijk nog wat hoger, want niet alle onaangekondigde demo’s worden geconstateerd door politie. De cijfers bestaan alleen uit niet-aangemelde demonstraties die vooraf via bijvoorbeeld openbare bronnen gesignaleerd zijn en ook daadwerkelijk door politie zijn waargenomen.

- Bij de grootste demonstratie in 2024 schatte de politie een deelnemersaantal van 8.000, beduidend minder dan vooraf aangegeven door de organisator (15.000).

Inzet

Aantal Wom-brieven

77

Aantal SGBO’s

45

Aantal

Voorlopige voorzieningen

3

- In totaal zijn er het afgelopen jaar 77 Wom-brieven verzonden. In verhouding met het aantal kennisgevingen gaat het om 2,5%. Daarbij geldt wel dat een aantal brieven gericht waren aan organisatoren van onaangekondigde demonstraties.

- Naast de SGBO-inzetten, draait bureau Burgwallen elk weekend een speciale demo-dienst. Op basis van de aanwezige demonstraties en het beeld wordt beoordeeld hoeveel politiecollega’s meedraaien met de demo-dienst. Daarbij moest afgelopen jaren steeds vaker een beroep worden gedaan op extra inzet van politiecollega’s om ervoor te zorgen dat de demonstraties goed kunnen verlopen.

- Organisatoren kunnen in bezwaar gaan als ze het niet eens zijn met een Wom besluit. Afgelopen jaar is drie keer een voorlopige voorziening aangevraagd tegen besluitvorming in relatie tot demonstraties (2 x tegen de noodverordening, 1x tegen verplaatsing demonstratie Internationale Socialisten).

- De gemeente zet sinds 2022 elk weekend op zaterdag en zondag overdag hosts in op de Dam. Zij vormen een laagdrempelig aanspreekpunt voor demonstranten en bezoekers. Ze ontlasten de politie door praktische zaken over te nemen en zijn extra ogen en ogen op de Dam. Bij grootschalige of complexe dynamische demonstraties zet de gemeente verkeersregelaars in.